

فهرست

- ۲ فصل اول: جامعه‌شناسی، ...
- ۹ فصل دوم: تعریف و خاستگاه پویایی گروه
- ۲۰ فصل سوم: جریان‌های نظری در پویایی گروه
- ۳۴ فصل چهارم: زمینه‌های پژوهش‌های نظری و کاربردی
- ۴۲ فصل پنجم: گروه و انواع آن
- ۵۷ فصل ششم: چگونگی کار و سطوح فعالیت گروهی
- ۶۴ فصل هفتم: مسائل و پدیده‌های گروهی
- ۷۱ فصل هشتم: تغییر اجتماعی
- ۸۱ فصل نهم: رهبری و نقش آن در هدایت گروه
- ۹۰ فصل دهم: فنون گروه‌سنجی
- ۹۵ فصل یازدهم: سوسیودرام و پسیکودرام

فصل ۱

جامعه‌شناسی، روان‌شناسی اجتماعی، روان‌شناسی
و پویایی گروهی و اهمیت روان‌شناسی پویایی گروه

کلیات

علوم اجتماعی آن‌هایی هستند که موضوعشان مطالعه پدیده‌های اجتماعی است.

پدیده‌های اجتماعی عبارتند از: رابطه‌ها و واقعیت‌های اجتماعی که دارای خصیصه‌های جمعی، عینی، عمومی، اثباتی و حتی در موارد بسیار جبری هستند.

در زمینه «علوم انسانی» هر رشته‌ای که روابط انسانی را در ارتباط با یک پدیده اجتماعی مورد مطالعه قرار دهد، جزء علوم اجتماعی است، مانند علم اقتصاد، سیاست، پویایی گروه و...

پویایی گروه، که آخرین رشته از علوم اجتماعی است؛ پدیده گروهی و جنبه‌های روانی - اجتماعی را مورد مطالعه قرار می‌دهد.

جامعه‌شناسی و پویایی گروه

جامعه‌شناسی مطالعه علمی رفتار انسان در چارچوب گروه‌ها و پویایی‌های گروهی است و منظور از مفهوم گروه، گروه‌های اجتماعی به معنی وسیع کلمه است که از دو

نفر انسان تا همه افراد جامعه را در بر می‌گیرد.

الکس اینکلز، علم جامعه‌شناسی را به‌عنوان علم مطالعه روابط اجتماعی و در نتیجه رابطه آن را با مطالعه گروه‌های کوچک به شیوه‌ای مطلوب مطرح می‌کند.

وی عقیده دارد که جوامع را می‌توان به منزله نظام‌های پیچیده‌ای از نهادهای گوناگون دانست و نهادها را نیز می‌توان به‌عنوان نظام‌های کم‌تر پیچیده‌ای از روابط اجتماعی تلقی کرد. به عقیده ماکس وبر جامعه‌شناسی، مطالعه مناسبات و اعمال اجتماعی است. اینکلز می‌گوید، موضوع اساسی جامعه‌شناسی از لحاظ تجزیه و تحلیل باز هم جامعه، نهادها و مناسبات اجتماعی و پوشش‌های اجتماعی از قبیل تفکیک، همکاری، ارزش‌گذاری و رقابت خواهد بود. از نظر اینکلز، پویایی گروه، به رشته‌ای از تحقیق و کاوش اطلاق می‌شود که خود را وقف اکتساب دانش و معرفت درباره ماهیت گروه‌ها، قوانین تحول آن‌ها و مناسبات متقابل آن‌ها با افراد دیگر گروه‌ها و نهادهای بزرگ‌تر کرده است.

هدف در جامعه‌شناسی، بررسی پدیده‌ها و نهادهای اجتماعی و چگونگی سیر تکوینی آنها و مطالعه مناسبات و اعمال اجتماعی و موضوعاتی از این قبیل است که هر یک از آنها دارای ابعادی است وسیع، در حالی که در پویایی گروه اساس مطالعه، روابط افراد و جنبه‌های گوناگون آن در گروه‌های کوچک و محدود است. در علوم اجتماعی بر اساس ابعاد موضوع مورد مطالعه می‌توان دو روش متمایز از یکدیگر را به کار گرفت که به ترتیب جامعه‌شناسی کلان (ماکروسوسیولوژی) و جامعه‌شناسی خرد (میکروسوسیولوژی) نامیده می‌شوند. پویایی گروه علمی است در محدوده میکروسوسیولوژی و تست گروه‌سنجی که تکنیک مناسبی برای مطالعه پویایی گروهی است.

روان‌شناسی اجتماعی و پویایی گروه

روان‌شناسی اجتماعی، اثرگذاری و اثرپذیری متقابل افراد و گروه‌ها از یکدیگر است. الیوت آرنسون اصل اساسی در اثرگذاری و اثرپذیری را «نفوذ اجتماعی» می‌داند.

بر این اساس از نظر او روان‌شناسی اجتماعی نفوذی است که مردم بر عقاید و رفتار یک‌دیگر دارند. پویایی گروه علمی است که با تکیه بر تجربه، جنبه کاربردی در روان‌شناسی اجتماعی دارد. در هر دو علم نظر و عمل هر دو مورد نظر است. در روان‌شناسی اجتماعی جریان‌های بزرگ اجتماعی، هم‌چون تأثیر متقابل روان‌شناسی و روان‌شناسی اجتماعی، اجتماعی شدن فرد، فرهنگ و شخصیت، تمایلات رفتاری، اعتقادات، افکار عمومی، تبلیغات اغلب با دیدگاه ماکروسوسیولوژی مدنظر است. در پویایی گروه این تعامل‌ها و کنش و واکنش‌ها در گروه‌های کوچک و محدود و چگونگی تشکیل و طرز عمل گروه و اتخاذ تصمیم گروهی در روابط قدرت و پدیده رهبری در گروه با روش میکروسوسیولوژی مطرح است.

روان‌شناسی و پویایی گروه

آن‌چه میان روان‌شناسی و علوم اجتماعی مشترک است این است که هر دو به مطالعه رفتار انسان می‌پردازند.

پویایی گروه جزء علوم اجتماعی است و به مطالعه رفتار گروهی انسان می‌پردازد، روان‌شناسی نیز که در واقع مطالعه علمی رفتار فرد محور اصلی آن است، رل اساسی را در مطالعه پویایی گروه دارد. گروه تعدادی از افراد است که بر اثر تعامل اجتماعی با یک‌دیگر پیوند دارند.

هر چند، واقعیت گروه سوای واقعیت فرد است ولی حوزه روانی گروه متأثر از حوزه روانی فرد و یا ترکیبی از حوزه روانی اعضای گروه است. علوم اجتماعی، پدیده‌های اجتماعی را مورد مطالعه قرار می‌دهد. پدیده اجتماعی یا واقعیت اجتماعی قبل از هر چیز واقعیتی است جمعی، یعنی واقعیتی که در بین افراد مشترک است. هر جمعی مجموعه‌ای است از رابطه‌ها در میان افراد و امور جمعی را قطعاً انسان‌ها فکر و اجرا می‌کنند. با پیدایش جامعه‌شناسی دو گرایش متضاد در علوم اجتماعی ظهور کرد. این دو گرایش با ویژگی جمعی پدیده‌های اجتماعی به «اجتماعی‌گرا» و «روان‌شناسی‌گرا» معروفند.

از نظر جامعه‌شناسی امروزی، فرد جدای از جامعه و

جامعه بدون افراد معنی و مفهومی ندارد، فرد در سیر تکوینی شخصیت خود همواره در ارتباط با دیگران و گروه‌های مختلف اجتماعی است.

اهمیت روان‌شناسی پویایی گروه

روان‌شناسی امروز در مطالعه علمی رفتار فرد فقط به مسائل ارثی و یا رفتار فردی محض نمی‌پردازد، بلکه سازگاری فرد با محیط، یادگیری اجتماعی در ارتباط با خانواده و گروه‌ها و محیط آموزشی، روابط کاری در سازمان‌ها، مسائل روان‌شناسی صنعتی، روان‌درمانی و غیره از اهداف مورد بحث روان‌شناسی است.

رفتار فرد را می‌توان به انواع رفتار فردی، رفتار گروهی، رفتار جمعی (توده) و رفتار اجتماعی مربوط دانست که به ترتیب عناصر اصلی روان‌شناسی عمومی، روان‌شناسی پویایی گروه، روان‌شناسی توده، روان‌شناسی اجتماعی و جامعه‌شناسی را تشکیل می‌دهد.

فصل ۲

تعریف و خاستگاه پویایی گروه